

Облік і оподаткування

УДК 657.1:338.27:330.131.7

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17969171>

**Оцінка фінансового ризику в умовах геополітичної нестабільності:
стратегії для бухгалтерів**

Кіржнер Данііл Дмитрович

аспірант, ДННУ «Академія фінансового управління», бульв. Миколи
Міхновського, 38, м. Київ, 01014, Україна, <https://orcid.org/0009-0000-4539-7417>

Сіньковський Микола Іванович

аспірант, ДННУ «Академія фінансового управління», бульв. Миколи
Міхновського, 38, м. Київ, 01014, Україна, <https://orcid.org/0009-0003-5150-3468>

Шевченко Ярослав Сергійович

аспірант, ДННУ «Академія фінансового управління», бульв. Миколи
Міхновського, 38, м. Київ, 01014, Україна, <https://orcid.org/0009-0004-4035-1312>

Прийнято: 02.12.2025 | Опубліковано: 17.12.2025

Анотація: Зростання геополітичної напруженості суттєво трансформувє фінансове середовище, підвищуючи ймовірність валютної волатильності, логістичних збоїв, енергетичних шоків і регуляторних змін, що робить бухгалтерську систему ключовим інструментом ідентифікації ризиків та обґрунтування управлінських рішень і визначає актуальність дослідження механізмів їх вимірювання та мінімізації. Метою роботи є обґрунтування комплексного підходу до управління ризиковими фінансовими ситуаціями на основі інтеграції операційних інструментів, цифрових технологій та екологічно

орієнтованих стратегій. Методологія дослідження ґрунтується на системному, ризик-орієнтованому та процесному підходах, а також включає методи сценарного аналізу, оцінювання варіації та аналітичне моделювання. У результаті дослідження встановлено, що поєднання гнучкого бюджетування, контролю заборгованості, алгоритмів машинного навчання, ВІ-візуалізації та ESG-індикаторів формує ефективну багаторівневу систему реагування на зовнішні загрози. Додатково побудовано алгоритм інтеграції операційних, цифрових та екологічно орієнтованих стратегій у фінансовий ризик-менеджмент, який відображає логіку переходу від ідентифікації ризиків до формування управлінських рішень і забезпечує узгодженість дій бухгалтерської служби в умовах нестабільності. Показано, що роль бухгалтера виходить за межі традиційних облікових функцій і полягає у формуванні аналітичної основи фінансової стійкості підприємства. Обґрунтовано доцільність впровадження інтегрованих стратегій, які забезпечують підвищення прозорості фінансових процесів, зменшення регуляторних та екологічних ризиків. Практичне значення роботи полягає у формуванні конкретного інструментарію для бухгалтерських служб, що може бути використаний для вдосконалення бюджетного процесу, підвищення якості аналітики та мінімізації ризиків, пов'язаних із геополітичною турбулентністю. Отримані результати створюють підґрунтя для подальших досліджень, спрямованих на розроблення адаптивних моделей ризик-менеджменту, які об'єднують дані обліку, цифрові технології та екологічні показники.

Ключові слова: фінансова стійкість, ризик-орієнтований облік, цифрова аналітика, управлінське прогнозування, екологічні індикатори, бюджетний контроль, стрес-тестування.

**Assessment of financial risk under geopolitical instability: strategies for
accountants**

Daniil Kirzhner

Postgraduate, SESE “The Academy of Financial Management”, 38 Mykoly
Mikhnovskoho Blvd., Kyiv, 01014, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0000-4539-7417>

Mykola Sinkovskyi

Postgraduate, SESE “The Academy of Financial Management”, 38 Mykoly
Mikhnovskoho Blvd., Kyiv, 01014, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0003-5150-3468>

Yaroslav Shevchenko

Postgraduate, SESE “The Academy of Financial Management”, 38 Mykoly
Mikhnovskoho Blvd., Kyiv, 01014, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0004-4035-1312>

Abstract: The escalation of geopolitical tensions significantly transforms the financial environment by increasing the likelihood of currency volatility, logistical disruptions, energy shocks, and regulatory changes. Under such conditions, the accounting system becomes a key instrument for identifying risks and supporting managerial decisions, which highlights the relevance of studying mechanisms for their measurement and mitigation. The purpose of this paper is to substantiate an integrated approach to managing risk-prone financial situations based on the combination of operational instruments, digital technologies, and environmentally oriented strategies. The research methodology relies on systemic, risk-oriented, and process-based approaches and incorporates scenario analysis, variance assessment, and analytical modelling. The results demonstrate that the combination of flexible budgeting, debt management, machine-learning algorithms, BI-visualization tools, and ESG indicators creates an effective multi-level system for responding to external threats. In addition, an algorithm for integrating operational, digital, and environmentally oriented

strategies into financial risk management has been developed, reflecting the transition from risk identification to managerial decision-making and ensuring coordination of accounting functions under conditions of instability. The study shows that the accountant's role extends beyond traditional accounting functions and involves forming the analytical foundation of a company's financial resilience. The feasibility of implementing integrated strategies aimed at enhancing financial transparency and reducing regulatory and environmental risks is substantiated. The practical significance of the study lies in the development of a specific toolkit for accounting departments that can be used to improve budgeting processes, enhance the quality of analytics, and minimize risks associated with geopolitical turbulence. The findings provide a basis for further research focused on designing adaptive risk-management models that integrate accounting data, digital technologies, and environmental indicators.

Keywords: financial resilience, risk-oriented accounting, digital analytics, managerial forecasting, environmental indicators, budgeting control, stress testing.

Постановка проблеми. Сучасне фінансове середовище функціонує під постійним впливом геополітичної нестабільності, яка проявляється у воєнних конфліктах, санкційних обмеженнях, енергетичних шоках, дисфункціях глобальних ланцюгів постачання та різких регуляторних змінах [1]. Сукупність цих чинників генерує багаторівневі фінансові ризики, що одночасно впливають на ліквідність, платоспроможність, собівартість продукції, доступ до фінансування та стабільність грошових потоків [2]. Традиційні інструменти бухгалтерського аналізу, орієнтовані переважно на ретроспективні дані, не забезпечують достатнього рівня оперативності та глибини для виявлення і моделювання таких ризиків. Це зумовлює необхідність переосмислення ролі бухгалтерського обліку та його трансформації із функції реєстрації фактів господарської діяльності в комплексний інструмент передбачувального аналізу, контролю та підтримки рішень.

Проблема ускладнюється відсутністю єдиної інтегрованої системи, яка б

поєднувала операційні, цифрові та ESG-орієнтовані інструменти управління фінансовими ризиками на рівні підприємства. Бухгалтери змушені працювати з фрагментованими даними, різноспрямованими інформаційними потоками та високою динамікою зовнішніх загроз, що обмежує можливість проактивного реагування [3, с. 100]. Тому актуальним є розроблення цілісного підходу до оцінювання та мінімізації ризиків, який об'єднує методи обліку, аналітичні технології та екологічно орієнтовані індикатори для забезпечення фінансової стійкості підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження засвідчують, що геополітична нестабільність суттєво трансформує фінансове середовище підприємств і посилює потребу в удосконалених моделях управління ризиками. У роботі Й. Куай і Х. Ван встановлено, що підвищення геополітичного ризику стимулює компанії до активнішого впровадження ESG-практик як механізму репутаційного та фінансового захисту [4, с. 1010]. Аналіз Х. Рейад та ін. підтверджує, що високі ESG-оцінки здатні пом'якшувати негативний вплив геополітичної турбулентності на прибутковість бізнесу [5]. Подібні результати демонструють П. Фіорілло та ін., які довели, що сильні екологічні та соціальні показники зменшують ризик біржових обвалів у періоди політичної напруги [6]. У дослідженні цих же авторів встановлено, що геополітичні загрози також знижують ліквідність фондових активів, особливо в середовищі високої інформаційної асиметрії. У свою чергу, А. Ламін та С. Зрібі з'ясували, що у розрізі G7, BRICS та країн Затоки вплив GPR на дохідність із часом слабшає, натомість ефект на волатильність стає тривалішим і стійкішим [7, с. 240]. Й. Чжан та ін. довели, що геополітичний ризик глобально підвищує волатильність фондових ринків, особливо в економіках, що розвиваються [8]. Натомість К.-К. Лі та К.-В. Ван встановили, що підприємства накопичують більше грошових резервів у відповідь на геополітичні загрози, особливо за умов фінансових обмежень [9]. У статті М. Амбарчян та В. Амбарчян підкреслено, що геополітичні події істотно впливають на розкриття інформації у звітності,

формуючи нові вимоги до бухгалтерського контролю подій після звітного періоду [10]. Дослідження Т. Самілик та О. Кисіль доводить ефективність систем раннього попередження, побудованих на даних бухгалтерського обліку та машинного навчання, для виявлення фінансових ризиків на ранніх стадіях [11, с. 169]. Необхідність стратегічного моніторингу ризиків із використанням KRI як інструменту адаптації до нестабільності була обґрунтована в роботі Н. Канцедал та ін. [12]. Схожі акценти простежуються у роботі М. Яремик та ін., які запропонували модель управління фінансовими ризиками, адаптовану до умов глобальної турбулентності [2]. Водночас, О. Сохацький показав, що поширення “гібридних” конфліктів посилює макроекономічну напругу й ускладнює прогнозованість фінансових рішень на рівні держави та бізнесу [13, с. 100]. Особливе значення у формуванні ризикостійкості відіграють бухгалтерські інновації, що підкреслено в дослідженні Л. Гнатишин та А. Рихлевич, де обґрунтовано роль обліку в циркулярній економіці та стратегічному управлінні ресурсами [14, с. 7]. У дослідженні П. Ченг та ін. встановлено, що геополітичні ризики пригнічують корпоративну ESG-результативність, проте увага з боку інвесторів та державні субсидії здатні пом’якшити вплив фінансових обмежень і зменшити вразливість підприємств до зовнішніх шоків [15]. Корисним для розуміння проблеми є наукова розвідка В. Уманської та ін., де було доведено, що економічна нестабільність істотно знижує ефективність системи обліку та аудиту, формуючи додаткові інформаційні ризики, які ускладнюють ідентифікацію й оцінювання фінансових загроз [16]. У роботі С. Василішина та ін. наголошено, що достовірний облік збитків і документування втрат є ключовою умовою оцінки фінансових ризиків у воєнний період [17]. Сукупність виявлених результатів демонструє, що інтеграція облікових даних, цифрових технологій та ESG-підходів стає основою сучасних систем фінансового ризик-менеджменту. Тож, можна стверджувати, що сучасна наукова думка однозначно підтверджує критичну роль бухгалтерської інформації, цифрової аналітики та ESG-індикаторів для

мінімізації фінансових ризиків в умовах геополітичної нестабільності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний обсяг наукових досліджень, невирішеними залишаються питання інтеграції традиційних інструментів обліку з цифровими технологіями прогнозування та ESG-метриками в єдину систему управління фінансовими ризиками. Наявні підходи є переважно фрагментованими, що ускладнює формування комплексної моделі реагування на геополітичні загрози. У цьому контексті наше дослідження спрямоване на формування узгодженого методичного підходу, який поєднує оцінку ризику, аналітичні процедури, індикатори стійкості та механізми управлінського контролю. Практична цінність роботи полягає в можливості застосування запропонованих рішень у бюджетуванні, моніторингу загроз, розробленні внутрішніх політик і підвищенні фінансової адаптивності підприємств.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є обґрунтування інтегрованої моделі управління фінансовими ризиками в умовах геополітичної нестабільності на основі поєднання інструментів бухгалтерського обліку, цифрової аналітики та ESG-індикаторів із розробленням алгоритму їх практичної взаємодії для підвищення стійкості підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Геополітична нестабільність формує один із найпотужніших зовнішніх кластерів ризику, здатних істотно трансформувати фінансовий стан підприємств. У сучасних умовах воєнні конфлікти, санкційні обмеження, енергетичні кризи та глобальні рецесійні хвилі змінюють параметри економічного середовища швидше, ніж традиційні механізми прогнозування встигають адаптуватися. Такі чинники дестабілізації створюють багаторівневу систему загроз, які впливають як на мікроекономічні рішення підприємств, так і на макроекономічну динаміку, що визначає їхні фінансові можливості [18, с. 232]. Воєнні конфлікти призводять до руйнування виробничої інфраструктури, втрати територій збуту та переривання

торговельних потоків, що безпосередньо впливає на ліквідність і платоспроможність підприємств. Санкційна політика обмежує доступ до ринків капіталу, фінансових технологій і міжнародних партнерів, створюючи додаткові бар'єри для фінансування й операційної діяльності. Енергетичні шоки, пов'язані з різкими коливаннями цін на газ, нафту й електроенергію, формують стрибкоподібне зростання витрат та ускладнюють планування собівартості. Міграційні та соціальні ризики змінюють структуру робочої сили і підвищують витрати на персонал, тоді як глобальні рецесійні хвилі знижують попит і погіршують доступ до кредитних ресурсів на міжнародних ринках [19, с. 561].

Усі зазначені чинники передаються у фінансову систему підприємств через низку ключових каналів (рис. 1). Валютні коливання посилюють цінові ризики, впливають на боргові зобов'язання та змінюють вартість імпортованих ресурсів. Порушення логістичних і торговельних ланцюгів призводять до зростання витрат на доставку, втрати контрактів та затримки постачань, що знижує оборотність капіталу. Зменшення доступності кредитних ресурсів зумовлює подорожчання фінансових інструментів та ускладнює реалізацію інвестиційних програм. Енергетичні та сировинні ризики формують зростання собівартості продукції, погіршуючи операційну рентабельність підприємств. Водночас зміна регуляторного середовища та фіскальних рішень генерує нові податкові ризики, які здатні істотно впливати на фінансові результати та стратегічні можливості підприємства.

Таким чином, геополітична нестабільність формує багатофакторний простір ризиків, що через валютні, логістичні, кредитні, енергетичні та фіскальні канали трансформується в суттєві фінансові загрози для підприємств. Поєднання воєнних, санкційних, енергетичних і соціально-економічних чинників підвищує волатильність фінансових показників та ускладнює прогнозування економічних результатів, що зумовлює необхідність удосконалення системи ризик-менеджменту та переходу до більш гнучких підходів оцінювання ризику.

Рис. 1. Чинники геополітичної нестабільності та канали їх впливу на фінансові ризики підприємства

Джерело: удосконалено авторами за [18; 19].

У цьому контексті особливого значення набуває методичне забезпечення оцінювання фінансових ризиків, яке повинно інтегрувати як традиційні кількісні моделі, так і сучасні ризик-орієнтовані інструменти, адаптовані до умов високої турбулентності. Саме тому доцільним є детальне розкриття підходів, що дозволяють бухгалтерам і фінансовим аналітикам формувати обґрунтовані

рішення на основі комплексної діагностики ризикових ситуацій [11, с. 170].

Оцінювання фінансових ризиків ґрунтується на поєднанні традиційних, ризик-орієнтованих і розширених інструментів бухгалтерського обліку, які забезпечують оперативне виявлення відхилень та формують аналітичну основу для управлінських рішень. Дані фінансової звітності, реєстрів обліку, бюджетів і прогнозів виступають ключовим інформаційним середовищем для кількісної та якісної діагностики ризиків [1].

Традиційні методи, як-от аналіз варіації, Value-at-Risk, аналіз сценаріїв та аналіз чутливості, дозволяють оцінити волатильність доходів, витрат, ліквідності та ймовірні відхилення від планових показників. Вони забезпечують базовий рівень діагностики ризикових ситуацій на основі історичних даних та є складником контролю за виконанням бюджетів, формуванням резервів і прогнозуванням грошових потоків. Ризик-орієнтовані інструменти управлінського обліку, а саме гнучке бюджетування, ABC/ABV-калькуляція, аналіз податкових ризиків, контроль дебіторської і кредиторської заборгованості, поглиблюють оцінювання ризику за рахунок аналізу процесів, що є найбільш чутливими до коливань ринку та регуляторних змін. Вони забезпечують раннє виявлення ризиків, пов'язаних із витратами, неоптимальним використанням ресурсів, податковими відхиленнями та платіжною дисципліною контрагентів. Розширені інструменти, включаючи стрес-тестинг, системи раннього попередження (EWS), BI-аналітику й елементи машинного навчання, дозволяють моделювати ризикові сценарії, прогнозувати ліквідність, відстежувати ключові індикатори ризику та підтримувати прийняття рішень у режимі реального часу. Вони забезпечують інтеграцію облікових даних у цифрове середовище, підвищуючи точність прогнозів і здатність підприємства реагувати на зовнішні шоки. Їх характеристика узагальнена в таблиці 1.

Таблиця 1

Інструменти оцінювання фінансових ризиків і їх роль у бухгалтерському обліку

Методи / підходи	Джерела даних обліку	Оцінка загрози
Традиційні методи		
Аналіз варіації, VaR, сценарний аналіз, аналіз чутливості	Звіти про фінансові результати, рух коштів, бюджети, реєстри витрат	Волатильність доходів і витрат, курсові ризики, вплив змін попиту та податків
Ризик-орієнтований облік		
Гнучке бюджетування, ABC/ABB-калькуляція, податкові ризики, контроль заборгованостей	Бюджети центрів відповідальності, картки рахунків, податкові декларації, аналітика дебіторської заборгованості	Ризики дефіциту коштів, податкові санкції, зростання собівартості, несплатежі контрагентів
Розширені інструменти		
Стрес-тестинг, EWS, BI-системи, ML-прогнозування	Дані облікових систем, грошові потоки, структура активів і зобов'язань, КРІ	Екстремальні сценарії, ліквідність, ризики неплатежів, ранні ознаки фінансової нестабільності

Джерело: власна розробка авторів.

Комплексність наведених інструментів створює підґрунтя для формування практичних стратегій управління ризиком. Однак самі методи дають лише діагностику, а ефективність залежить від того, як бухгалтер інтегрує їх у систему фінансових рішень підприємства.

Саме тому подальший акцент дослідження зміщується на стратегії управління фінансовими ризиками, які трансформують результати оцінювання в конкретні дії, механізми реагування та моделі підвищення стійкості бізнесу. На відміну від методів діагностики, що фіксують наявність загроз, стратегії визначають характер управлінських рішень, забезпечуючи адаптацію фінансової моделі підприємства до умов підвищеної волатильності.

У цьому контексті провідну роль відіграють операційні стратегії, що спрямовані на мінімізацію короткострокових ризиків і стабілізацію фінансових потоків. Їх сутність полягає в розробленні гнучких бюджетів, посиленні системи внутрішнього контролю, формуванні фінансових буферів і диверсифікації операційної взаємодії із ринком. Для бухгалтера такі стратегії означають

необхідність переосмислити традиційні підходи до планування та контролю, інтегрувати ризикові параметри в бюджетний процес і забезпечити прозорість руху коштів та зобов'язань. Важливо, що операційний рівень є першим бар'єром захисту від впливу геополітичної нестабільності. Саме на цьому рівні ухвалюються рішення щодо коригування витрат, контролю дебіторської заборгованості, оцінки платоспроможності контрагентів і структурування договорів. Посилення гнучкості операційних інструментів дозволяє підприємству зменшити залежність від шоківих подій, а бухгалтеру – формувати більш точні фінансові сценарії і підтримувати управлінську команду в процесі прийняття обґрунтованих рішень. У таблиці 2 наведено систематизовану операційну матрицю, яка деталізує зміст ключових стратегій і визначає практичні дії бухгалтера в процесі їх реалізації.

Таблиця 2

Операційні стратегії управління фінансовими ризиками для бухгалтерів

Сутність та управлінська логіка	Практичні дії бухгалтера	Очікуваний ефект для підприємства
Створення бюджетів з урахуванням ризиків		
Формування бюджетів із урахуванням ризикових сценаріїв, коливань витрат, курсових і податкових змін. Гнучка структура бюджету дозволяє швидко адаптувати фінансовий план до ринкових шоків.	<ul style="list-style-type: none">– розроблення кількох альтернативних сценаріїв (базовий, песимістичний, кризовий);– включення ризикових коефіцієнтів у статті витрат і доходів;– регулярне уточнення прогнозів грошових потоків;– щомісячний контроль відхилень.	Зменшення дефіциту обігових коштів, підвищення адаптивності фінансової моделі, можливість швидких коригувань.
Формування резервів і страхових фондів		
Створення фінансових буферів для покриття непередбачуваних витрат і ризикових відхилень. Резерви виступають інструментом стабілізації ліквідності та дотримання зобов'язань.	<ul style="list-style-type: none">– розрахунок оптимального розміру резервів (резерв сумнівних боргів, резерв під знецінення активів, резерв під ризикові події);– аналіз страхових тарифів і вибір адекватних полісів;– документування резервів відповідно до стандартів	Підвищення фінансової стійкості, зменшення ризику неплатежів і втрат, забезпечення виконання зобов'язань у кризових умовах.

Сутність та управлінська логіка	Практичні дії бухгалтера	Очікуваний ефект для підприємства
	обліку.	
Диверсифікація постачальників і контрактів		
Зменшення залежності від одного постачальника, логістичного маршруту чи ринку. Диверсифікація забезпечує зниження операційних і закупівельних ризиків.	– аналіз ризиковості контрагентів (платоспроможність, надійність, географічна стійкість); – оцінка умов договорів щодо штрафів, авансів, валютних ризиків; – ведення реєстру альтернативних постачальників; – контроль виконання договірних умов.	Зменшення ймовірності зупинки виробництва, стабілізація витрат і строків поставок, підвищення переговорної сили підприємства.

Джерело: власна розробка авторів.

Підсумовуючи наведені операційні інструменти, варто підкреслити, що їх реалізація створює базовий рівень фінансової стійкості підприємства, формуючи необхідний запас гнучкості для реагування на зовнішні загрози. Однак у сучасних умовах геополітичної турбулентності цього рівня вже недостатньо. Динамічні ринки, висока волатильність валют, постійні зміни податкового середовища та ризики логістичних збоїв потребують значно швидшої і точнішої реакції, ніж це можливо забезпечити традиційними обліковими механізмами.

Саме тому наступний блок стратегій пов'язаний із цифровою трансформацією фінансового управління. Цифрові стратегії суттєво розширюють можливості бухгалтера, перетворюючи його роль із виконавця облікових процедур на активного учасника стратегічного управління ризиками. Їх ключова перевага полягає в здатності переходити від ретроспективного аналізу до передбачувальної аналітики й управління в режимі реального часу.

Завдяки цифровим інструментам облікові дані набувають нової функції, оскільки вони стають основою для прогнозування, раннього попередження та моделювання кризових сценаріїв. Інтеграція бухгалтерської інформації із системами машинного навчання, ВІ-панелями та платформами «єдиного

джерела правди» (SSOT) забезпечує підвищену точність оцінки ризику, скорочує час ухвалення рішень і мінімізує інформаційні розриви між підрозділами.

У таблиці 3 подано систематизований інструментарій цифрових стратегій, який визначає конкретні функції, дії бухгалтера й очікувані ефекти від їх застосування.

Таблиця 3

Цифрові стратегії управління фінансовими ризиками для бухгалтерів

Сутність та управлінська логіка	Ключові дії бухгалтера	Очікуваний ефект
AI/ML-прогнозування фінансових ризиків		
Використання алгоритмів машинного навчання для формування прогнозів ліквідності, платоспроможності та поведінки контрагентів. Моделі дозволяють ідентифікувати приховані закономірності й оцінювати ймовірність ризикових подій.	– підготовка та завантаження облікових даних у модель; – тестування сценаріїв прогнозування; – порівняння прогнозних і фактичних показників; – використання моделей для формування планів грошових потоків.	Точне прогнозування ризиків, раннє виявлення розривів у ліквідності, зниження ймовірності помилкових рішень.
ВІ-панелі моніторингу ризику		
Інтерактивна візуалізація ключових ризикових КРІ (маржа, собівартість, дебіторська заборгованість, касові розриви). Дозволяє відслідковувати динаміку показників у реальному часі.	– створення дашбордів у ВІ-системі; – встановлення порогових значень ризику; – моніторинг оновлених даних із реєстрів обліку; – оперативне формування управлінської звітності.	Швидке виявлення негативних тенденцій, своєчасні управлінські рішення, зменшення ризику фінансових провалів.
SSOT – єдине джерело правди		
Концепція централізації усіх фінансових і облікових даних в одній системі. Забезпечує повну узгодженість інформації та усуває дублювання.	– уніфікація реєстрів обліку; – інтеграція бухгалтерських програм із внутрішніми системами підприємства; – автоматизація звітності та контроль доступу; – регулярне оновлення довідників і баз.	Зниження інформаційних ризиків, висока точність даних, мінімізація помилок, прискорення процесів фінансового аналізу.

Джерело: власна розробка авторів.

Розвиток цифрових стратегій суттєво підвищує точність і швидкість управлінських рішень, однак у сучасній системі ризик-менеджменту цього вже недостатньо. Глобальні тенденції переходу до низьковуглецевої економіки, жорсткі екологічні вимоги, зміна регуляторного середовища та поступове посилення ESG-комплаєнсу формують новий тип фінансових ризиків, що безпосередньо впливають на структуру витрат, податкові зобов'язання та можливості залучення державної і міжнародної підтримки. У цих умовах ESG-інтеграція стає важливим напрямом управління ризиками, оскільки екологічні чинники дедалі частіше виступають детермінантами фінансових рішень. Для бухгалтера це означає необхідність контролювати екологічні зобов'язання, оцінювати їхній вплив на собівартість, рентабельність і рух коштів, а також забезпечувати документальне підтвердження цільового використання екологічних ресурсів. Особливої ваги набуває моніторинг програм державної підтримки екологічної стійкості, що формує нові вимоги до аналітичної компетентності у сфері обліку.

ESG-орієнтовані стратегії сприяють зменшенню екологічних, регуляторних і репутаційних ризиків, а також відкривають доступ до міжнародних грантів, кредитних програм і податкових стимулів. Інтеграція екологічних індикаторів у систему фінансового ризик-менеджменту дозволяє проактивно реагувати на зміни нормативного поля, формувати більш точні фінансові прогнози та забезпечувати стійкість підприємства в умовах енергетичних, сировинних і кліматичних викликів.

У таблиці 4 представлено систематизацію ключових ESG-стратегій, орієнтованих саме на функціонал бухгалтера.

Узагальнюючи наведені ESG-інструменти, можна стверджувати, що їх інтеграція розширює традиційні межі фінансового аналізу та створює необхідний фундамент для комплексного управління ризиками на рівні підприємства.

Таблиця 4

ESG-стратегії управління фінансовими ризиками для бухгалтерів

Сутність та управлінська логіка	Ключові дії бухгалтера	Очікуваний ефект для підприємства
1. Оцінка екологічних ризиків у фінансових показниках		
Враховання впливу екологічних чинників (енергоємність, викиди, ресурсоінтенсивність) у моделі витрат, цін, рентабельності та інвестицій. Аналіз дозволяє визначати, які екологічні зміни найбільше впливають на фінансові результати.	– аналіз енерговитрат і їх частки в собівартості; – оцінка зростання витрат через екологічні обмеження та регуляції; – включення еко-показників у бюджетну модель;	Прогнозування екологічних витрат, зниження ймовірності раптових фінансових відхилень, підвищення прозорості витрат.
2. Контроль цільового використання державної екопідтримки		
Забезпечення відповідності витрат умовам грантів, субсидій, екологічних податкових стимулів. Налагоджений контроль мінімізує ризики штрафів, втрати фінансування або блокування майбутніх заявок.	– ведення окремого обліку екологічних проєктів; – документальне підтвердження кожної витрати; – підготовка звітів про цільове використання коштів; – супровід аудиту державних програм.	Зменшення регуляторних і фінансових ризиків, гарантія збереження грантів і пільг, підвищення довіри донорів та інвесторів.
3. Інтеграція ESG-індикаторів у систему ризик-менеджменту		
Включення еко-, соціальних та управлінських показників у фінансовий аналіз, KPI, бюджетування та систему внутрішнього контролю. Формування ESG-звітності стає частиною фінансової функції.	– розроблення ESG-метрик для обліку та звітності; – оцінка стійкості логістики, виробництва, енергоспоживання; – включення ESG-даних у аналітичні моделі та ризик-профілі підприємства;	Підвищення інвестиційної привабливості, доступ до «зеленого» фінансування, зміцнення довгострокової стійкості бізнесу.

Джерело: власна розробка авторів.

Застосування операційних, цифрових та ESG-орієнтованих стратегій формує цілісний підхід до управління фінансовими ризиками підприємства в умовах геополітичної нестабільності, забезпечуючи узгодженість рішень на рівні планування, контролю та стратегічної стійкості. Логіка їх взаємодії потребує систематизації, оскільки саме послідовне поєднання облікових процедур, аналітичних інструментів та екологічно-соціальних індикаторів забезпечує проактивне реагування на зовнішні загрози. Узагальнюючи отримані результати,

доцільно представити алгоритм інтеграції стратегій управління фінансовими ризиками, який відображає етапність переходу від ідентифікації ризиків до формування рішень, синхронізації даних та оцінки ефективності впроваджених заходів.

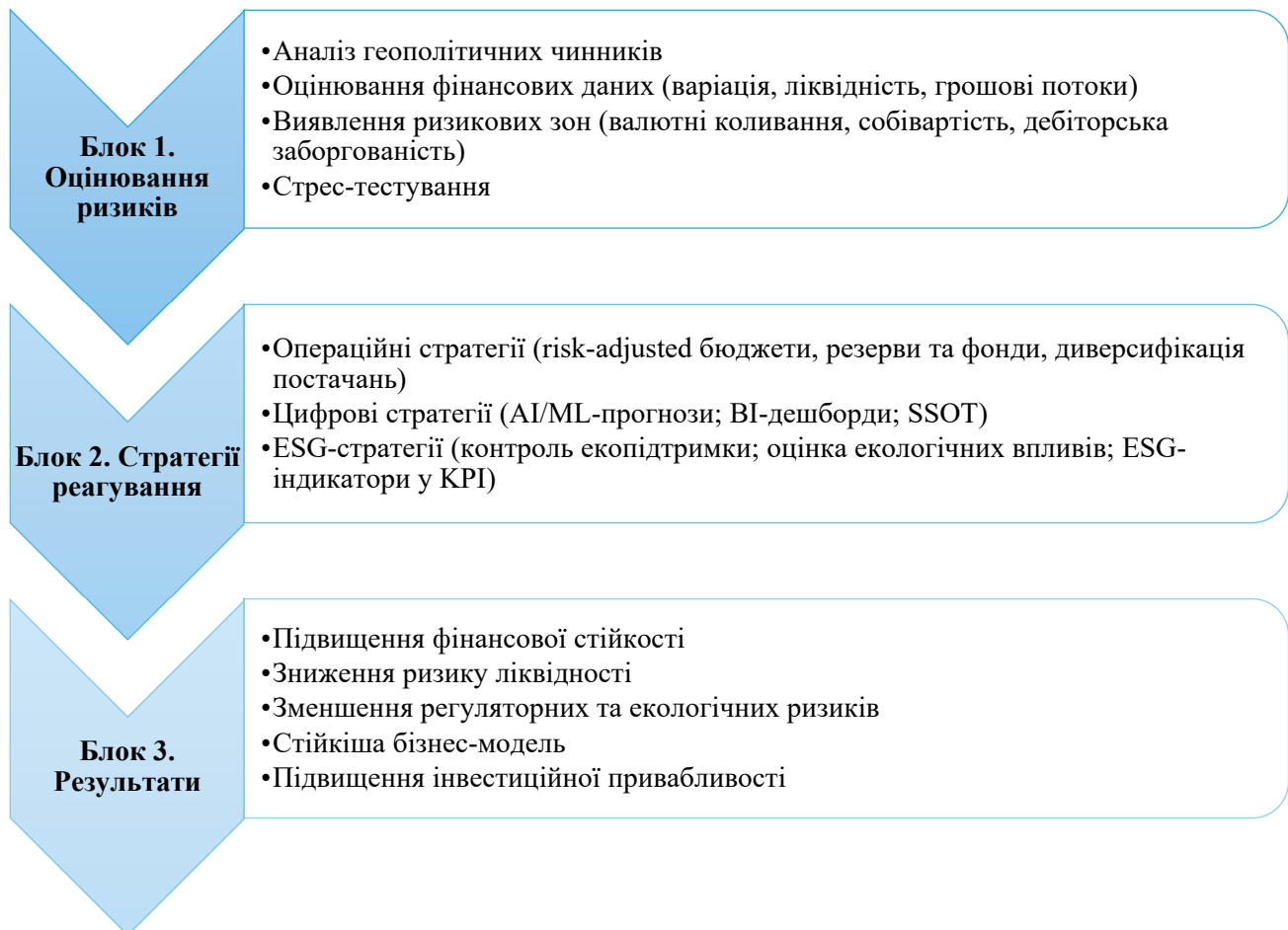

Рис. 2. Алгоритм інтеграції стратегій управління фінансовими ризиками

Джерело: власна розробка авторів.

Отже, операційні інструменти забезпечують стабілізацію поточних фінансових потоків і мінімізують короткострокові загрози, тоді як цифрові моделі посилюють здатність бухгалтера прогнозувати та виявляти ризики на ранніх етапах. ESG-стратегії, у свою чергу, інтегрують екологічні, соціальні й управлінські чинники у фінансову систему, що дозволяє проактивно реагувати на регуляторні зміни та формувати довгострокову стійкість бізнесу. У комплексі ці три групи стратегій створюють багаторівневу систему управління ризиками, в якій бухгалтер виконує роль аналітичного ядра, а саме: поєднує фінансову

інформацію, нормативні вимоги, дані екологічних індикаторів і можливості цифрових інструментів. Така інтеграція забезпечує не лише захист підприємства від зовнішніх потрясінь, але і підвищує якість управлінських рішень, зміцнює інвестиційну привабливість та формує підґрунтя для сталого розвитку.

Висновки. Проведене дослідження показало, що геополітична нестабільність формує комплекс ризиків, які безпосередньо впливають на ліквідність, собівартість і фінансову стійкість підприємств. Встановлено, що ключову роль у їх ідентифікації відіграє бухгалтерський облік, оскільки саме він забезпечує достовірні дані для аналізу та прийняття рішень. Доведено, що поєднання операційних, цифрових та ESG-орієнтованих стратегій дає змогу формувати цілісну систему управління ризиками. Операційні стратегії забезпечують контроль витрат і гнучкість бюджетування, цифрові технології підвищують точність прогнозування та швидкість реагування, а ESG-компонент мінімізує екологічні та регуляторні ризики. Узагальнення результатів свідчить, що бухгалтер у сучасних умовах виконує функцію аналітичного координатора, який інтегрує фінансові, цифрові й екологічні індикатори для посилення економічної безпеки підприємства. Застосування запропонованих підходів забезпечує підвищення стійкості бізнесу, прозорість облікових процесів і здатність підприємства ефективно реагувати на зовнішні потрясіння.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні адаптивних моделей фінансового ризик-менеджменту, які інтегрують облікові дані, цифрові технології та ESG-індикатори для підвищення стійкості підприємств у нестабільному середовищі.

Список використаних джерел

1. Уманців Г., Новіков В. Глобальна криза та її вплив на формування фінансової звітності підприємств. *Геополітика України: історія і сучасність*. 2021. № 1 (26). С. 180–200. DOI: [https://doi.org/10.24144/2078-1431.2021.1\(26\).180-200](https://doi.org/10.24144/2078-1431.2021.1(26).180-200) (дата звернення: 27.11.2025).

2. Яремик М. І., Калинович А. Р., Вербіцька І. І. Управління фінансовими ризиками підприємств України в період глобальної економічної нестабільності. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 11. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15564569> (дата звернення: 27.11.2025).
3. Собівартість, ціна і стійкість бізнесу: новий підхід до оцінки ризиків з урахуванням ESG-факторів / О. В. Лега та ін. *Актуальні проблеми сталого розвитку*. 2025. Т. 2, № 2. С. 95–104. DOI: [https://doi.org/10.60022/2\(2\)-10S](https://doi.org/10.60022/2(2)-10S) (дата звернення: 27.11.2025).
4. Kuai Y., Wang H. Geopolitical risk and corporate ESG performance: evidence from China. *Emerging Markets Finance and Trade*. 2025. Vol. 61, No. 4. P. 1010–1029. DOI: <https://doi.org/10.1080/1540496X.2024.2404176> (дата звернення: 27.11.2025).
5. The role of ESG in enhancing firm resilience to geopolitical risks: An Eastern European perspective / H. M. Reyad et al. *Business Strategy & Development*. 2024. Vol. 7, No. 4. Article e70027. DOI: <https://doi.org/10.1002/bsd2.70027> (дата звернення: 27.11.2025).
6. Geopolitical risk and stock price crash risk: The mitigating role of ESG performance / P. Fiorillo et al. *International Review of Financial Analysis*. 2024. Vol. 91. Article 102958. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2023.102958> (дата звернення: 27.11.2025).
7. Lamine A., Zribi S. Do geopolitical risks affect stock market returns and volatilities: an analysis based on the TVP-VAR model. *European Journal of Government and Economics*. 2024. Vol. 13, No. 2. P. 240–261. DOI: <https://doi.org/10.17979/ejge.2024.13.2.10168> (дата звернення: 27.11.2025).
8. Geopolitical risk and stock market volatility: A global perspective / Y. Zhang et al. *Finance Research Letters*. 2023. Vol. 53. Article 103620. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.frl.2022.103620> (дата звернення: 27.11.2025).

9. Lee C.-C., Wang C.-W. Firms' cash reserve, financial constraint, and geopolitical risk. *Pacific-Basin Finance Journal*. 2021. Vol. 65. Article 101480. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.pacfin.2020.101480> (дата звернення: 27.11.2025).
10. Амбарчян М., Амбарчян В. Розкриття інформації про геополітичні події після звітного періоду у річній звітності транснаціональних корпорацій. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-51> (дата звернення: 27.11.2025).
11. Самілик Т. М., Кисіль О. К. Створення системи раннього попередження про фінансові труднощі підприємства на основі даних бухгалтерського обліку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 22. Р. 169–175. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/12099> (дата звернення 27.11.2025).
12. Канцедал Н. А., Богаєнко О. С., Перерва Д. В. Моніторинг ризиків у системі стратегічного управління аграрним бізнесом: індикатори впливу та напрями оптимізації. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 18. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15699793> (дата звернення: 27.11.2025).
13. Сохацький О. Військові витрати в умовах зростання геополітичних ризиків та зміни характеру міжнародних конфліктів. *Світ фінансів*. 2020. № 3 (64). URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1345> (дата звернення 27.11.2025).
14. Гнатишин Л., Рихлевич А. Інновації у бухгалтерському обліку в контексті сталого розвитку та циркулярної економіки. *Вісник Львівського національного університету природокористування. Серія «Економіка АПК»*. 2025. № 32. С. 7–14. DOI: <https://doi.org/10.31734/economics2025.32.007> (дата звернення: 27.11.2025).
15. The impact mechanism of geopolitical risks on ESG performance: The moderating effects of investor attention and government subsidies / P. Cheng et al. *PLOS ONE*. 2025. Vol. 20, No. 1. Article e0311659. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0311659> (дата звернення: 27.11.2025).

16. Уманська В. Г., Дроздова О. Г., Смірнова І. В. Вплив економічної нестабільності на ефективність системи обліку і аудиту в Україні. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 7. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14586935> (дата звернення: 27.11.2025).
17. Василішин С., Канцедал Н., Лега О. Облік як інструмент формування експертної оцінки збитків українських підприємств в умовах війни. *Вісник Полтавського державного аграрного університету. Серія «Економіка, управління та фінанси»*. 2025. № 3. С. 43–52. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdau.eco.2025.3.6> (дата звернення: 27.11.2025).
18. Житар М. О., Ананьєва Ю. В. Методологічна система формування стратегій управління фінансовими ризиками в умовах глобалізації економіки. *Бізнес Інформ*. 2025. № 1. С. 229–240. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-1-229-240> (дата звернення: 27.11.2025).
19. Кулик Р., Новак Ю. Цифровізація фінансового контролю: нові підходи до оцінки цінових ризиків на міжнародному ринку. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій*. 2025. Т. 4, № 18. С. 561–570. URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/649> (дата звернення 27.11.2025).